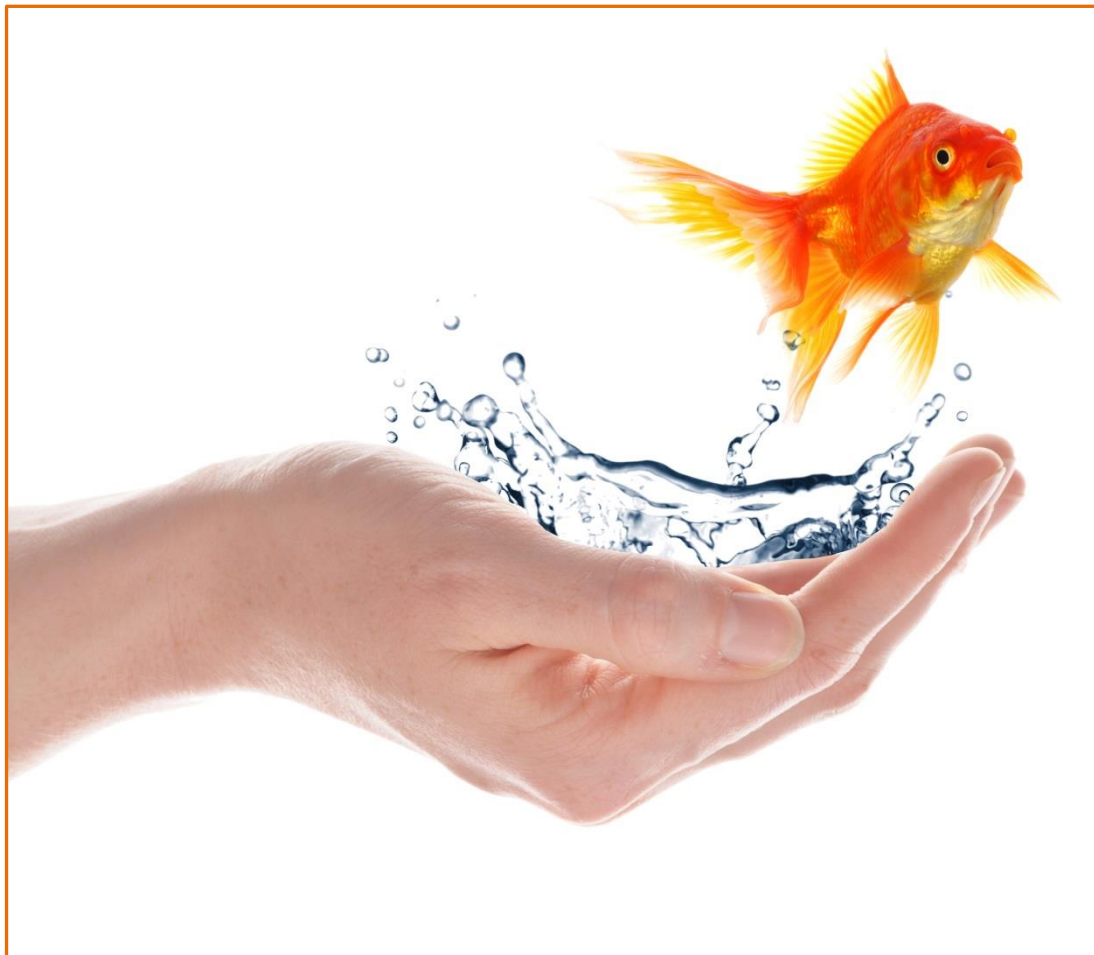

Preventieve waarde
cliëntondersteuning MEE
(2017)

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	4
1.1 Cliëntondersteuning van MEE	4
1.2 Aanleiding onderzoek	5
1.3 Hoofd- en deelvragen onderzoek	5
2. Methode	6
2.1 Steekproef	6
2.2 Kenmerken van dienstverlening MEE	8
2.3 Dossieronderzoek, vragenlijst en interview	10
2.4 Analyse en berekeningen	10
3. Resultaten	11
3.1 Resultaten per ZRM-domein	11
3.2 Voorkomen, uitstellen en verkleinen maatwerkvoorzieningen	12
4. Conclusie	13
5. Discussie	14
6. Literatuur	16
Bijlage A: Aanvinklijst voor de consulent	17
Bijlage B: Vragenlijst voor de consulent	19
Bijlage C: Casusvoorbeelden per ZRM-domein	20
Bijlage D: Casusvoorbeelden overige resultaten	26
Bijlage E: Casusvoorbeelden besparingen inclusief berekening	27

Samenvatting: Preventieve waarde cliëntondersteuning MEE

Onderwerp: In dit integrale rapport is onderzocht wat de preventieve waarde is van de reguliere individuele cliëntondersteuning van MEE voor het lokale sociaal domein. Hierbij is gekeken naar welke resultaten de inzet van MEE oplevert op de verschillende domeinen van de Zelfredzaamheid-Matrix (ZRM). Tevens is geïventariseerd hoeveel maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo en Jeugdwet zijn voorkomen, verkleind of uitgesteld en welke besparingen in euro's dit oplevert.

Methode: Van 137 aselect geselecteerde trajecten uit vijf verschillende gemeenten in Zuid-Limburg zijn de dossiers bestudeerd en de betrokken consulenten schriftelijk en mondeling bevestigd.

Resultaten: Bij 115 van de 137 trajecten zijn in totaal 247 resultaten gemeten op de ZRM-domeinen. Bij 18 van de 137 trajecten was geen sprake van resultaat op ZRM-domein maar van één of meerdere overige resultaten. Bij slechts 3% van de trajecten was sprake van geen resultaat. Bij 56% van de trajecten is met inzet van MEE een maatwerkvoorziening voorkomen, verkleind of ten minste uitgesteld. Vertaald naar het totaal aantal afgesloten trajecten in de betrokken vijf gemeenten heeft dit een netto besparing opgeleverd van 865.623 euro. Dit betekent dat iedere geïnvesteerde euro in MEE 1,73 euro aan maatschappelijk rendement oplevert. Daarnaast is er veel maatschappelijke opbrengst die niet in euro's is uit te drukken.

Conclusie: De preventieve waarde van MEE bevindt zich enerzijds in het realiseren van verbetering voor burgers op alle leefgebieden en anderzijds in het voorkomen van medicalisering door maatwerkvoorzieningen te voorkomen, verkleinen en uit te stellen. Dit levert ook aantoonbaar maatschappelijk rendement op in euro's doordat kosten voor zwaardere zorg worden voorkomen.

Discussie: De werkelijke preventieve waarde van MEE is hoger doordat slechts besparingen zijn berekend op het gebied van voorkomen van maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo en Jeugdwet. De bestudeerde trajecten laten ook de meerwaarde van MEE zien op het gebied van regio-overstijgend, stelsel-overstijgend en integraal werken en deskundigheidsbevordering van samenwerkingspartners. Naast reguliere individuele cliëntondersteuning biedt MEE ook andere vormen van cliëntondersteuning die niet zijn onderzocht. De grootste opbrengst voor MEE als organisatie is dat het bij veel interventies lukt om cliënten in hun kracht te zetten, hen zoveel mogelijk zelf de regie te geven met resultaten op alle leefgebieden en een verbetering van kwaliteit van leven. MEE doen en je gelukkig voelen laat zich niet in geld uitdrukken.

Keywords: Cliëntondersteuning, maatschappelijk rendement, MEE, preventie, sociaal domein, ZRM-domeinen.

1. Inleiding

1.1 Cliëntondersteuning van MEE

MEE is een maatschappelijke organisatie die cliëntondersteuning biedt aan kwetsbare burgers met een beperking. MEE wil door middel van haar dienstverlening mensen met beperkingen ondersteunen om een zo zelfstandig mogelijk leven te leiden en om zo volwaardig mogelijk te participeren in de samenleving.

De individuele reguliere cliëntondersteuning van MEE omvat twee vormen van cliëntondersteuning:

1. de activerende cliëntondersteuning gericht op het versterken van de eigen kracht van de cliënt en zijn netwerk.
2. de cliëntondersteuning gericht op het versterken van de positie van de cliënt tijdens het aanvraag- en toekenningsproces.

De **Activerende cliëntondersteuning** kan voorliggend aan de maatwerkvoorziening of de aanvraag daarvan worden ingezet. Door het bieden van informatie en advies krijgt de burger zicht op zijn mogelijkheden en beperkingen en is hij mede daardoor toegerust voor het maken van keuzes. De ondersteuning is kortdurend en er op gericht dat de cliënt zoveel mogelijk zijn zelfstandigheid behoudt en er een zo beperkt mogelijk beroep wordt gedaan op publieke middelen.

Burgers die een maatwerkvoorziening binnen de Wmo aanvragen, hebben recht op onafhankelijke cliëntondersteuning. De inzet van cliëntondersteuning draagt hier bij aan het **Versterken van de positie van de burger in het aanvraag- en toekenningsproces**. De cliëntondersteuner staat naast de cliënt, onafhankelijk van en soms zelfs tegenover gemeente en andere partijen.

De verschillende vormen van cliëntondersteuning staan niet los van elkaar. Met regelmaat worden ze gelijktijdig, aanvullend of voorliggend aan elkaar ingezet. Burgers kloppen vaak aan met de vraag voor een voorziening of met de 'oplossing', bijvoorbeeld 'Ik heb een scootmobiel nodig'. De kracht van de cliëntondersteuning van MEE is dat er gekeken wordt naar het probleem dat aan de vraag ten grondslag ligt. Hierdoor kan gekeken worden wat er op eigen kracht, via het netwerk of d.m.v. de inzet van vrijwilligers en/of algemene voorzieningen mogelijk is. Hierdoor kan de oplossing aan het einde van het traject afwijken van de oorspronkelijke hulpvraag. Bovendien wordt er ook gewerkt aan de versterking van de cliënt en zijn netwerk.

Daarnaast geeft MEE algemene cliëntondersteuning via het **Kennis- en Expertise Centrum (KEC)**. Het KEC biedt geen individuele cliëntondersteuning maar draagt bij aan maatschappelijke inclusie en participatie. Vanuit het KEC worden o.a. collectieve informatiebijeenkomsten georganiseerd over leven met een beperking voor diverse doelgroepen (denk aan autisme, niet aangeboren hersenletsel (NAH) en licht verstandelijke beperking (LVG)). Wij zijn ervan overtuigd dat burgers met een beperking pas echt duurzaam meedoen als niet alleen de burger zelf en zijn netwerk zijn versterkt maar ook zijn of haar leefomgeving. Daarom investeert MEE via het KEC ook in het versterken van de leefomgeving van mensen met een beperking. Dit doen we o.a. door:

- te signaleren waar mensen met een beperking tegen aan lopen en zo input te leveren voor de trend- en signaleringsrapportage die jaarlijks door MEE NL wordt gemaakt voor o.a. gemeenten en cliëntorganisaties;
- deskundigheidsbevordering en consultatie te bieden aan medewerkers van algemene voorzieningen en partners in het lokale sociaal domein in het herkennen van en omgaan met een beperking;
- te investeren in versterking van contacten tussen werkers in het sociaal domein.

1.2 Aanleiding onderzoek

De preventieve waarde van de cliëntondersteuning van MEE is in de afgelopen jaren op landelijk niveau diverse keren onderzocht. Onderzoek heeft aangetoond dat de cliëntondersteuning van MEE een preventieve functie heeft ten opzichte van de voormalige AWBZ-zorg (Berenschot e.a., 2006) en maatschappelijke winst oplevert (Ernst & Young, 2010).

De afgelopen jaren hebben door de decentralisatie ingrijpende veranderingen plaatsgevonden in het sociaal domein. Sinds 1 januari 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor ondersteuning en begeleiding van hun inwoners en verlenen MEE subsidie voor de cliëntondersteuning van hun kwetsbare burgers met een beperking. De gemeenten willen weten wat de preventieve waarde van de dienstverlening van MEE is in het lokale sociaal domein. Er is behoefte aan inzicht in hoe de dienstverlening van MEE er uit ziet, welke resultaten het de cliënten oplevert en welke kosten door de inzet van MEE worden voorkomen.

In 2015/2016 heeft MEE Zuid-Limburg haar dienstverlening in vijf afzonderlijke gemeenten onderzocht. Op basis van een aselechte steekproef van trajecten zijn de inzet en de resultaten op diverse leefgebieden van onze individuele reguliere cliëntondersteuning inzichtelijk gemaakt. Tevens is een doorberekening gemaakt van het maatschappelijke rendement en daarbij overtuigend per gemeente aangetoond wat de inzet van MEE aan besparingen heeft opgeleverd voor het lokale sociaal domein. Wij zijn ervan overtuigd dat de bij deze vijf gemeenten aangetoonde resultaten representatief zijn voor alle gemeenten in de regio Zuid-Limburg. Daarom hebben we de resultaten gebundeld in dit integraal rapport om zo de preventieve waarde van MEE te laten zien.

1.3 Hoofd- en deelvragen

Dit integrale rapport richt zich op de hoofdvraag: **Wat is de preventieve waarde van de cliëntondersteuning van MEE?** De deelvragen die hierbij beantwoord worden zijn:

- *Welke resultaten heeft de cliëntondersteuning van MEE opgeleverd?*
- *Hoe vaak heeft de cliëntondersteuning van MEE geleid tot het voorkomen, uitstellen of verkleinen van maatwerkvoorzieningen binnen de WMO en de Jeugdwet? Welke besparingen in euro's heeft dit opgeleverd?*

In dit integrale rapport is de individuele reguliere cliëntondersteuning (Activerende cliëntondersteuning en Positie versterken tijdens het aanvraag- en toekenningsproces) van MEE Zuid-Limburg onderzocht.

2. Methode

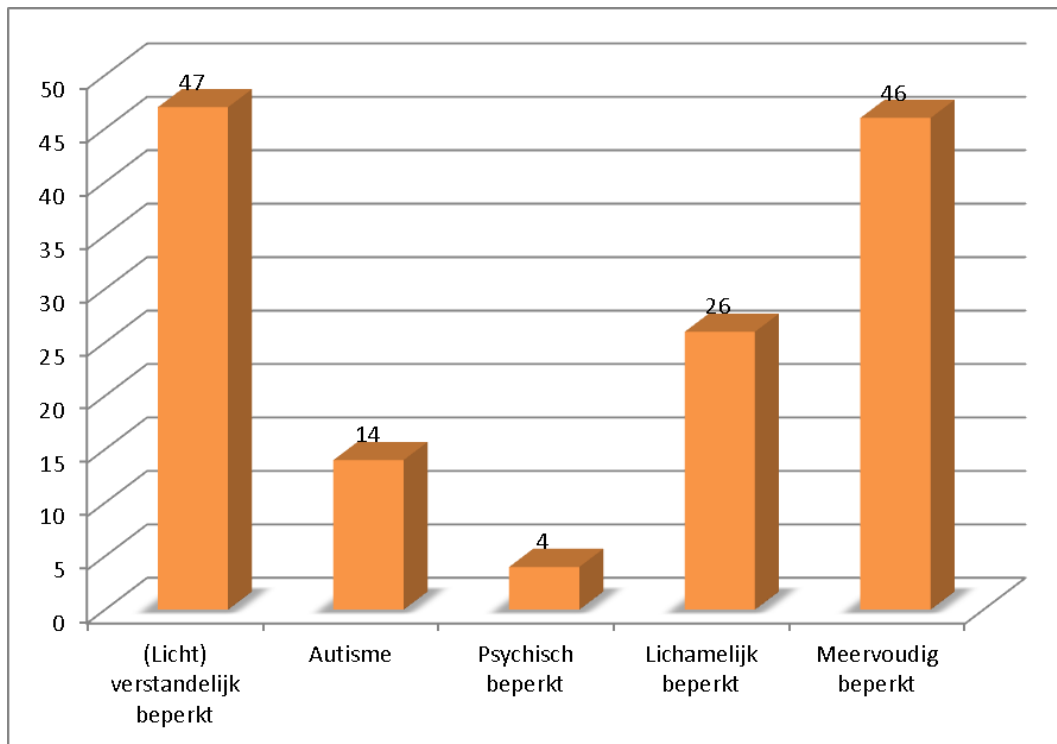
In dit hoofdstuk wordt eerst uitgelegd hoe de steekproef is geselecteerd en zal nader ingegaan worden op de beperking, de leeftijd en de genoten dienstvorm van de bij de steekproef betrokken burgers. Vervolgens zal nader in gegaan worden op de kenmerken van de MEE dienstverlening. Tot slot zal beschreven worden hoe het onderzoek is uitgevoerd.

2.1 Steekproef

Tabel 1 Selectie van de steekproef (n = 137)

Gemeente	Totaal aantal afgesloten trajecten	Totaal aantal afgesloten en lopende trajecten	Aantal trajecten in steekproef (percentage)	Peilperiode
1.	52		26 (50%)	4 ^{de} kwartaal 2015 en 1 ^{ste} kwartaal 2016
2.	46		23 (50%)	2015
3.	59		15 (25%)	2015
4.	63		31 (50%)	2015
5.		42	42 (100%)	2015
			137	

De vijf deelonderzoeken betroffen de volgende gemeenten: Beek, Kerkrade, Onderbanken, Stein en Valkenburg. De gemeenten worden geanonimiseerd weergegeven. In vier gemeenten was uitgegaan van de peilperiode 2015. In één gemeente was gekozen voor de peilperiode 4de kwartaal 2015 en 1ste kwartaal 2016. In vier gemeenten werd een aselecte steekproef getrokken uit de afgesloten trajecten. Dat wil zeggen dat alle afgesloten trajecten evenveel kans hadden om in de steekproef terecht te komen. In één gemeente werden alle trajecten (afgesloten en lopende) meegenomen. In drie van de vijf gemeentes was ervoor gekozen om trajecten Integrale Vroeghulp (IVH) mee te nemen. In totaal betrof het 4 IVH trajecten. In dit onderzoek zijn deze trajecten niet meegenomen omdat IVH een speciale vorm van cliëntondersteuning is. In totaal bestaat de steekproef die meegenomen is in dit integrale rapport uit 137 trajecten (n = 137). Het betreft trajecten Activerende cliëntondersteuning en trajecten Positie versterken tijdens het aanvraag- en toekenningsproces.

Figuur 2 Beperking van de cliënten uit de steekproef (n = 137)

MEE is er voor kwetsbare burgers met een beperking. Het beeld in de steekproef doet recht aan de dagelijkse praktijk van MEE Zuid-Limburg. Doorgaans maken veel burgers met meervoudige beperkingen gebruik van onze dienstverlening, waarbij de combinatie van een zwakbegaafdheid / (licht) verstandelijke beperking met een psychische beperking zeer regelmatig voorkomt (zie figuur 2).

Tabel 2 Leeftijd van de burgers uit de steekproef (n = 137)

Leeftijdscategorie	Aantal
0 – 18 jaar (vallend onder de Jeugdwet)	26
18 + (vallend onder de WMO)	111

De leeftijd in de steekproef komt grotendeels overeen met de dagelijkse praktijk van MEE Zuid-Limburg. In het algemeen is ruim een kwart van de cliënten die gebruik maken van MEE jonger dan 18 jaar (zie tabel 2). De helft van onze cliënten bevindt zich in de leeftijdscategorie 23 jaar en jonger. We zien de laatste jaren wel een geleidelijke toename van het aantal oudere cliënten in alle gemeenten.

2.2 Kenmerken van dienstverlening MEE

Figuur 3 Rangschikking trajecten uit de steekproef naar dienstvorm (n = 137)

Activerende cliëntondersteuning	Positie versterken aanvragen toekenningsproces	Beide vormen van cliëntondersteuning
73	37	27

Bij meer dan de helft van onze cliënten wordt uitsluitend Activerende cliëntondersteuning ingezet. Dat is ook het geval in deze steekproef (zie figuur 3). Bij een vijfde (19 %) van de trajecten uit de steekproef is zowel sprake geweest van Activerende cliëntondersteuning als van Positie versterken tijdens het aanvraag- en toekenningsproces. Dit bevestigt dat de verschillende vormen van cliëntondersteuning niet los van elkaar staan. Ze kunnen gelijktijdig en volgtijdig worden ingezet.

MEE werkt en handelt vanuit een visie op cliëntondersteuning. Op grond hiervan baseert onze dienstverlening zich op een aantal kenmerken. Ze zijn bepalend voor onze inzet en aanpak en dus ook voor de cliëntondersteuning die de burgers uit de steekproef hebben ontvangen.

Figuur 4 Kenmerken van de MEE Dienstverlening

Eigen kracht en veerkracht

MEE Sluit aan bij de kracht van de cliënt en zijn/haar gezinsleden. MEE neemt dus niet over. Ons motto is: 'Normaal waar het kan, speciaal waar het moet'. Dit houdt in dat we ook zeer kritisch kijken naar de inzet van hulp in het algemeen.

Expertise m.b.t. doelgroep

Cliëntondersteuning van mensen met een beperking vereist een specifieke kennis en houding. Onze cliëntondersteuners beschikken hierover. Zij zijn lid van de Beroepsvereniging van Cliëntondersteuners van Mensen met een Beperking (BCMB), geregistreerd bij Registerplein, en vooraangemeld bij het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ).

Regio-overstijgend

MEE werkt regio-overstijgend en kan hierdoor casussen oppakken die andere partners door regionale afbakening niet voor hun rekening kunnen nemen.

Onafhankelijk

MEE is niet gebonden aan leveranciers van zorg. Hierdoor kunnen we belangeloos informeren en adviseren.

Versterken van samenwerkingspartners

MEE richt zich niet alleen op het versterken van burgers en hun netwerk maar ook op het toerusten van samenwerkingspartners in het herkennen en omgaan met beperkingen. Dit gebeurt in de regel op een praktische manier binnen de samenwerking in cliëntsituaties. Daarnaast verzorgen wij vanuit ons Kennis- en Expertise Centrum groepscursussen en trainingen op maat.

Outreaching en vrijwillig

MEE hanteert een outreachende aanpak. Vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid is het acceptabel om mensen met een beperking ongevraagd te benaderen en aandacht te schenken. Deze manier van werken wordt toegepast bij zorgmijders of wanneer mensen de dupe dreigen te worden van de situatie waarin ze verzeild zijn geraakt mede door hun beperking. Als burgers desalniettemin geen ondersteuning wensen, dan respecteren wij hun keuze*. MEE houdt te allen tijde de deur open voor een vervolg. We zien regelmatig dat mensen, op het moment dat ze open staan voor ondersteuning, zich alsnog aanmelden bij MEE.

* Het mag duidelijk zijn dat wanneer het gaat om crisissituaties of de dreiging hierop, MEE vanuit haar signalerende rol dit zal doorspelen naar betrokken instanties.

Preventieve vangnetfunctie

Onze cliëntondersteuning is tijdelijk en kortdurend en kent een intermitterend karakter. Burgers met een beperking (met name een verstandelijke beperking en/of autisme) maken tijdens hun leven regelmatig kortdurend gebruik van de ondersteuning van MEE met nieuwe vragen in een nieuwe levensfase. MEE fungeert als een vangnet op die momenten dat het even nodig is. Dit vraagt om een snelle en flexibele inzet van MEE bij voorkomende vragen of problemen.

Stelsel-overstijgend en integraal

In de regel maken burgers met een beperking met complex meervoudige vragen gebruik van MEE. We bieden integrale cliëntondersteuning op alle levensdomeinen. Onze consulenten pakken de vraag integraal op in samenhang met vragen en problemen van de burger op andere levensdomeinen. Elke consulent heeft een brede kennis van beperkingen, van de levensdomeinen, van regelingen en wetten (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Passend Onderwijs, ZvW, Wlz) en van de sociale kaart in Zuid-Limburg. Hierdoor kunnen burgers - ongeacht de beperking - en hun familie/betrokkenen worden bediend door een en dezelfde consulent. Dit is efficiënt en effectief. Daar waar nodig consulteert de consulent een expert.

2.3 Dossieronderzoek, vragenlijst en interview

De 137 trajecten zijn onderzocht door de betrokken dossiers te bestuderen aangevuld met systematische schriftelijke en mondelinge bevraging van de betrokken MEE consulenten. De informatie van de cliënten is geanonimiseerd verzameld.

Door middel van **dossieronderzoek** zijn de persoonlijke kenmerken van de cliënten verkregen. Het betreft: geslacht, leeftijd, beperking en woongemeente. De betrokken consulenten is gevraagd per traject een aanvinklijst en vragenlijst in te vullen. In de **aanvinklijst** is voor het evalueren van de behaalde resultaten gebruik gemaakt van de domeinen uit de Zelfredzaamheid-Matrix (ZRM). De ZRM is een meetinstrument waarmee een gestandaardiseerde beoordeling gegeven kan worden van de zelfredzaamheid van een persoon. Het instrument kan gebruikt worden in verschillende fases van de hulpverlening. De ZRM concretiseert zelfredzaamheid op verschillende leefgebieden. De betrokken consulenten is in de aanvinklijst gevraagd aan te vinken welke resultaten hun ondersteuning heeft opgeleverd op de volgende ZRM-domeinen: Ouderschap, Dagbesteding, Financiën, Sociaal netwerk, Huiselijke relaties, Huisvesting en Maatschappelijke participatie. Zie bijlage A Aanvinklijst voor de consulent.

In de **vragenlijst** zijn aanvullende vragen gesteld aan de betrokken consulenten om zicht te krijgen op de oorspronkelijke hulpvraag, de inzet van MEE en het al dan niet voorkomen, verkleinen of uitstellen van een maatwerkvoorziening binnen de Wmo of Jeugdwet door de inzet van MEE. Zie bijlage B Vragenlijst voor de consulent.

Aan de hand van de aanvinklijst en de vragenlijst heeft er per traject aanvullend een mondeling verdiepend **interview** plaatsgevonden met de betrokken consulent. Hiermee is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de verschillende betrokken consulenten vergroot.

2.4 analyses en berekeningen

Bij de trajecten waar sprake was van het voorkomen, uitstellen of verkleinen van maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo of Jeugdwet is een berekening gemaakt van de kosten die zijn voorkomen in euro's.

De berekeningen zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Voor de bedragen Wmo begeleiding individueel en groep zijn we uitgegaan van de uurtarieven c.q. tarieven arrangementen van de vijf betrokken gemeenten in 2015. Van één gemeente waren de Wmo tarieven bij ons niet bekend. Voor deze gemeente is gebruik gemaakt van de uurtarieven van een vergelijkbare gemeente;
- Voor de bedragen Jeugd hebben we ons gebaseerd op de PGB-tarieven Jeugd 2015 en/of de inschattingen van onze professionals en collega's in de jeugdteams;
- Voor het berekenen van de inzet van MEE gaan we uit van de gemiddelde tijdsduur van een Wmo-traject in 2015 op Zuid-Limburgs niveau van 23,3 uur en een uurtarief van 79 euro. Dit is afgerond 1840 euro.
N.B. de incidentele contacten zijn niet meegenomen in de berekening van de gemiddelde trajectduur per cliënt.

3. Resultaten

3.1 Resultaten per ZRM-domein

Bij 115 van de 137 trajecten zijn in totaal 247 resultaten behaald op de ZRM-domeinen. Gedurende één traject kunnen meerdere resultaten behaald worden. Gemiddeld worden per traject dus op ongeveer 2 domeinen verbeteringen gemeten. In tabel 3 is een overzicht te zien van het aantal behaalde resultaten per ZRM-domein. Zie bijlage C voor casusvoorbeelden van behaalde resultaten per ZRM-domein. De casusvoorbeelden geven diepgaander inzicht in de werkwijze en de resultaten die dit oplevert. Opvallend is dat naast de behaalde resultaten op de ZRM-domeinen ook vaak bijkomend één van de volgende resultaten voorkwam:

- het voorkomen van bezwaar en beroep binnen Wmo/Jeugdwet;
- het voorkomen van externe bewindvoering (met eventueel een vergoeding door de gemeente);
- het realiseren van passende zorg binnen de Wlz.

Bij 18 van de 137 trajecten was geen sprake van een resultaat op ZRM-domein maar van één of meerdere van de volgende overige resultaten:

- realiseren van passende zorg door positieversterking te bieden in het aanvraagproces;
- het gekregen hebben van advies waardoor een weloverwogen keuze gemaakt kon worden;
- het voorkomen van bezwaar en beroep binnen Wmo/Jeugdwet;
- de cliënt voelde zich gesteund in afwachting van passende zorg;
- het bieden van deskundigheidsbevordering aan de betrokken professional waardoor cliënt door hem/haar verder geholpen kon worden.

Zie bijlage D voor casusvoorbeelden van deze overige resultaten.

Bij 4 van de 137 trajecten was sprake van geen resultaat vanwege voortijdig beëindigen van het traject. Dit is een uitvalpercentage van minder dan 3%.

Tabel 3: Overzicht behaalde resultaten per ZRM-domein (n = 137)

ZRM-domein	Behaalde resultaten (aantal)	Voorbeeld (blz.)
Algemeen	40	20
Dagbesteding (onderwijs)	12	21
Dagbesteding (werk)	23	21
Financiën	33	22
Huiselijke relaties	30	22
Huisvesting	20	23
Maatschappelijke participatie (= vrije tijd)	26	24
Ouderschap	35	25
Sociaal Netwerk	28	25
Totaal	247	

3.2 Voorkomen, uitstellen en verkleinen maatwerkvoorzieningen

In de steekproef van 137 onderzochte trajecten zijn er in totaal 77 maatwerkvoorzieningen voorkomen, verkleind of ten minste uitgesteld (zie tabel 4). 67 Keer is een maatwerkvoorziening binnen de Wmo of Jeugdwet voorkomen. Hierbij betrof het 7 keer het omzetten van een forse WMO indicatie in een Wlz indicatie door inzet van MEE. Verder is 7 keer een maatwerkvoorziening binnen de Wmo of Jeugdwet verkleind en 3 keer is de maatwerkvoorziening tenminste uitgesteld.

Tabel 4: Overzicht van aantal besparingen binnen de Wmo/Jeugdwet

Maatwerkvoorziening binnen de Wmo/Jeugdwet voorkomen	67
Maatwerkvoorziening binnen de Wmo/Jeugdwet verkleind	7
Maatwerkvoorziening binnen de Wmo/Jeugdwet tenminste uitgesteld	3
Totaal (steekproef n = 137)	77

Vertaald naar het totaal aantal afgesloten trajecten (272) in de betrokken vijf gemeenten blijkt 56% van de trajecten een besparing opgeleverd te hebben van 1.366.103 euro. De inzet van MEE voor het totaal aantal afgesloten trajecten in de vijf betrokken gemeenten heeft 500.480 euro gekost (totaal aantal afgesloten trajecten 272 x 1840 euro inzet MEE). De netto besparing is deze vijf gemeenten is dus 865.623 euro. Dit betekent dat iedere geïnvesteerde euro in MEE 1,73 euro aan besparing heeft opgeleverd. Zie bijlage E voor casusvoorbeelden inclusief de berekening van de netto besparing. Hiernaast zijn er veel maatschappelijke opbrengsten aangetoond die niet in geld uit te drukken zijn.

4. Conclusie

Welke resultaten heeft de cliëntondersteuning van MEE opgeleverd? Dit integrale rapport laat zien dat de cliëntondersteuning van MEE voor burgers leidt tot meetbare verbetering op alle leefgebieden. Slechts bij 3% van de trajecten wordt geen verbetering gerealiseerd vanwege voortijdig beëindigen van het traject (uitvalpercentage). Gemiddeld realiseert een cliënt met inzet van MEE op ongeveer 2 leefgebieden een vooruitgang. Naast de resultaten op ZRM-domein worden er ook overige resultaten behaald zoals het realiseren van passende zorg, het voorkomen van bezwaar en beroep, het gekregen hebben van advies waardoor een weloverwogen keuze gemaakt kon worden en het voorkomen van externe bewindvoering.

Hoe vaak heeft de cliëntondersteuning van MEE geleid tot het voorkomen, uitstellen of verkleinen van maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo en de Jeugdwet? Welke besparingen in euro's heeft dit opgeleverd? In meer dan de helft van de trajecten (56%) wordt met inzet van MEE een maatwerkvoorziening voorkomen, verkleind of uitgesteld. In verreweg de meeste gevallen gaat het om het voorkomen van een maatwerkvoorziening. Hiermee levert de inzet van MEE een netto besparing voor de vijf betrokken gemeenten op van 865.623 euro. Dit betekent dat iedere geïnvesteerde euro in MEE 1,73 euro aan besparing oplevert binnen de Wmo en de Jeugdwet. Daarnaast is er veel maatschappelijke opbrengst die niet in euro's is uit te drukken.

Wat is de preventieve waarde van MEE? De preventieve waarde van MEE voor het lokale sociaal domein bevindt zich enerzijds in het realiseren van verbetering voor burgers op alle leefgebieden. Van het voorkomen van huiselijk geweld tot het realiseren van behoud van werk. Van het voorkomen van schulden tot het realiseren van maatschappelijke participatie. De preventieve waarde van MEE bevindt zich anderzijds in het voorkomen van medicalisering door maatwerkvoorzieningen te voorkomen, verkleinen en uit te stellen. Dit levert ook aantoonbaar maatschappelijk rendement op in euro's doordat kosten voor zwaardere zorg worden voorkomen.

5. Discussie

De werkelijke preventieve waarde van MEE ligt zeer waarschijnlijk nog vele malen hoger dan dit integrale rapport heeft aangetoond. Op de eerste plaats is het aannemelijk dat het financiële rendement vele malen hoger is omdat de besparingen enkel berekend zijn over het voorkomen, verkleinen en uitstellen van maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo en Jeugdwet. Het voorkomen van financiële schulden, school- en werkuitval, voorkomen van bezwaar en beroep etc. zijn niet berekend. Eerder onderzoek op landelijk niveau toonde aan dat elke euro die wordt geïnvesteerd in de cliëntondersteuning van MEE, tenminste 4 euro maatschappelijke winst oplevert (Ernst & Young, 2010). Ernst & Young hebben het maatschappelijke rendement berekend op vijf thema's: een lager beroep op geïndiceerde opvang en intensieve ondersteuning, een lager beroep op gespecialiseerde kinderopvang en speciaal onderwijs, minder overlast, huisuitzettingen en schulden en een lager beroep op Wajong, Wsw of dagbesteding AWBZ. In dit integrale rapport is het rendement berekend op slechts één thema. Op de tweede plaats biedt MEE naast reguliere individuele cliëntondersteuning ook andere vormen van cliëntondersteuning die niet zijn onderzocht.

De resultaten van dit integrale rapport sluiten aan bij de resultaten van recent onderzoek dat is gedaan door Vilans, Movisie en Sociaal Werk Nederland (2017) naar preventieve en maatschappelijke waarde van sociaal werk. Deze casusstudie laat eveneens zien dat sociaal werk positieve effecten heeft op de kwaliteit van leven, zorgt voor minder zware zorg en bespaart op hulpverlening. Er is ook gekeken naar de werkende bestanddelen van sociaal werk. Genoemd worden aspecten als kijken naar de mens en de vraag achter de vraag, integraal kijken, betrekken van sociaal netwerk en inzetten op maatschappelijke participatie en het bij elkaar brengen van mensen met dezelfde problematiek. Dit zijn ook kenmerken van de werkwijze van MEE.

Dit integrale rapport laat zien dat het uitvalpercentage bij MEE laag is. Dit heeft mogelijk te maken met de kenmerken van de dienstverlening van MEE. MEE is laagdrempelig, biedt ondersteuning in vertrouwde omgeving en is onafhankelijk. Er wordt tijd genomen voor het eerste contact en om de vraag en de mens achter de vraag te leren kennen waardoor hulp goed aansluit bij wat voor de cliënt als belangrijk wordt gezien. Het nauw betrekken van het netwerk bevordert bovendien dat de resultaten van de inzet van MEE duurzaam zijn.

Uit dit integraal rapport blijkt ook dat MEE een belangrijke rol vervult in de overgang van de Wmo naar de Wlz. Bij een substantieel deel van de burgers uit de steekproef is op advies van MEE een Wlz-indicatie aangevraagd. Het betrof burgers die al beschikten over een forse Wmo-indicatie dan wel voorzieningen binnen de Wmo hadden aangevraagd of dit wilden gaan doen. Hierdoor is passende zorg gerealiseerd voor de burger en zijn tevens onnodig zware arrangementen in de Wmo voorkomen of is een aanvraag traject bij de Wmo voorkomen. De scharnierfunctie van MEE op het snijvlak Wmo/Wlz strookt met de dagdagelijkse praktijk. Op grond van de kennis van de beperking en de kennis van de Wlz is MEE in staat in te schatten wanneer burgers in aanmerking komen voor een Wmo- dan wel Wlz-indicatie.

Tot slot dient er bij deze studie een belangrijke kanttekening geplaatst te worden. Inmiddels zijn de tarieven en de arrangementenstructuur binnen de Wmo en de Jeugdwet waarmee in dit integrale rapport gerekend is, gewijzigd. Sinds 1 januari 2017 is er in Zuid-Limburg sprake van een aangepaste systematiek waarbij er o.a. gelijke tarieven voor vergelijkbare diensten voor alle zorgaanbieders gelden en de koppeling van het arrangement aan de looptijd van het kalenderjaar wordt losgelaten. Toch zijn wij ervan overtuigd dat de inzet van MEE ook met de nieuwe arrangementen systematiek besparingen oplevert binnen de Wmo en de Jeugdwet. Dit integrale rapport betreft voor 75% Wmo trajecten. Deze tarieven zijn niet ingrijpend veranderd. Binnen de Jeugdwet wordt sterker gestuurd op de duur van een maatwerkvoorziening. MEE is de afgelopen jaren ook mee gegaan in deze ontwikkeling en heeft eveneens meer gestuurd op de duur van trajecten. De afgelopen jaren zien wij een gestage daling van het gemiddelde aantal uren per traject. In 2016 is de gemiddelde duur van een MEE traject al gedaald van 23,3 uur tot 19,1 uur. Waar enerzijds de tarieven strakker geworden zijn, is de inzet van MEE dat dus ook. De gemeenten hebben op basis van de ervaringen sinds 2015 de arrangementen structuur doorontwikkeld en verfijnd. Ook MEE heeft met de ervaringen sinds 2015 haar dienstverlening doorontwikkeld. We willen hierbij echter ook benoemen dat inzet op het vergroten van de zelfredzaamheid en veerkracht van kwetsbare burgers met een beperking meer tijd vraagt dan wanneer het gaat om burgers zonder een beperking. Het te zeer willen inkorten van de duur van trajecten in het voorliggend veld heeft bovendien als risico dat in de praktijk deze tijdsdruk al snel kan leiden tot een toenemend aantal aanvragen voor maatwerkvoorzieningen (individuele begeleiding).

In 2015 had 6% van de burgers t.o.v. het totaal aantal inwoners van Limburg een maatwerkvoorziening. In 2016 is dit percentage gestegen naar 6,6%. Het aantal burgers in Limburg met één, twee en drie maatwerkvoorzieningen is het afgelopen jaar toegenomen (CBS, 2015, 2016). Dit integrale rapport toont aan dat MEE preventieve waarde heeft voor het lokale sociaal domein doordat met inzet van MEE maatwerkvoorzieningen worden voorkomen. Met inzet van MEE realiseren kwetsbare burgers met een beperking bovendien verbetering op alle leefgebieden. De grootste opbrengst voor MEE als organisatie is dat het bij veel interventies lukt om cliënten in hun kracht te zetten, hen zoveel mogelijk zelf de regie te geven met resultaten op alle leefgebieden en een verbetering van kwaliteit van leven. MEE doen en je gelukkig voelen laat zich niet in geld uitdrukken.

6. Literatuur

- Berenschot e.a. (2006). *Onderzoek naar preventieve functie van MEE cliëntondersteuning t.o.v. de zorg*. Utrecht: Erasmus Universiteit Rotterdam & Universiteit van Tilburg.
- CBS. (2015, 2016). Monitor Sociaal Domein Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Verkregen van www.waarstaatjegemeente.nl.
- Ernst & Young. (2010). *De maatschappelijke business case 'De publieke waarde van MEE'*. Utrecht: MEE Nederland. Verkregen op 3-3-2017 van: [file:///C:/Users/fdte/Downloads/maatschappelijke%20businesscase%20mee%20als%20publieke%20waarde%20door%20ernst%20en%20young\(1\).pdf](file:///C:/Users/fdte/Downloads/maatschappelijke%20businesscase%20mee%20als%20publieke%20waarde%20door%20ernst%20en%20young(1).pdf)
- Vilans, Movisie & Sociaal Werk Nederland. (2017). *De preventieve werking van sociaal werk*. Utrecht: In voor de zorg! Verkregen op 3-3-2017 van: http://www.invoorzorg.nl/docs/ivz/Nieuws/VIL_IVZ_RAPPORT_DEF_V7.pdf

Bijlage A: Aanvinklijst voor de consulent**1. Verzoek om per ZRM-domein aan te vinken welke resultaten de MEE-ondersteuning heeft opgeleverd:**

	Algemeen
☐	Cliënt en zijn betrokkenen kunnen omgaan met de beperking en met reacties uit de omgeving
☐	De sociale vaardigheden van cliënt zijn versterkt
☐	Cliënt is in staat vrienden te maken en te houden
☐	Cliënt is weerbaar
☐	Broertjes en zusjes van kinderen met autisme zijn versterkt in het omgaan met de beperking
☐	Cliënt weet agressie te reguleren
☐	Cliënt is versterkt in het verwerken van rouw
☐	Resultaten op dit domein zijn (deels) behaald met de inzet van een vrijwilliger/ervaringsdeskundige
	ZRM-domein Dagbesteding
	Onderwijs
☐	Cliënt en/of ouders hebben een keuze gemaakt voor een school
☐	Cliënt gaat naar de school van zijn keuze
☐	Cliënt volgt een cursus
☐	Cliënt volgt regulier onderwijs i.p.v. speciaal onderwijs
☐	Cliënt kan op school blijven of heeft een plek op een andere school gevonden
☐	Resultaten op dit ZRM-domein zijn (deels) behaald met de inzet van een vrijwilliger/ervaringsdeskundige
	Werk
☐	Cliënt heeft regulier werk
☐	Cliënt kan werk behouden
☐	Cliënt heeft een betaalde baan/werkplek gevonden
☐	Cliënt heeft een betaalde baan/werkplek met ondersteuning gevonden
☐	Cliënt volgt een leer-werk traject
☐	Cliënt heeft vaardigheden ontwikkeld m.b.t. betere kansen op de arbeidsmarkt
☐	Cliënt werkt met behoud van uitkering
☐	Cliënt heeft een stageplaats gekregen
☐	Cliënt werkt met behoud van uitkering
☐	Cliënt doet vrijwilligerswerk
☐	Resultaten op dit ZRM-domein zijn (deels) behaald met de inzet van een vrijwilliger/ervaringsdeskundige
	ZRM-domein Financiën
☐	Client heeft een overzicht van zijn inkomsten en uitgaven
☐	Client weet waar hij naartoe kan met moeilijke brieven
☐	Client weet van welke financiële regelingen hij gebruik kan maken
☐	Client heeft een verantwoord bestedingsplan
☐	Cliënt heeft een uitkering aangevraagd
☐	Client heeft een uitkering
☐	Cliënt kan zijn eigen geldzaken regelen
☐	Client heeft bewindvoering
☐	Client weet hoe hij contact met schuldeisers moet onderhouden
☐	Cliënt kan met hulp zijn geldzaken regelen
☐	Cliënt ontvangt een toeslag/financiële tegemoetkoming
☐	Financiële positie van de cliënt is verbeterd

Preventieve waarde cliëntondersteuning MEE

☐	Traject schuldhulpverlening is opgestart
☐	Problemen door schulden zijn opgelost
☐	Resultaten op dit ZRM-domein zijn (deels) behaald met de inzet van een vrijwilliger/ervaringsdeskundige
	ZRM-domein Huiselijke relaties
☐	Cliënt is in staat een relatie aan te gaan
☐	Cliënt kan omgaan met seksualiteit
☐	Cliënt kan beter voor zichzelf opkomen
☐	Cliënt heeft de relatie met vrienden/familie verbeterd
☐	Cliënt heeft de relatie met partner verbeterd
☐	Cliënt heeft de relatie met zijn/haar kinderen verbeterd
☐	Cliënt heeft de relatie met ouders verbeterd
☐	Cliënt woont samen met zijn partner, gezin, familie of huisgenoten in een veilige, vertrouwde en geweldloze omgeving
☐	Resultaten op dit ZRM-domein zijn (deels) behaald met de inzet van een vrijwilliger/ervaringsdeskundige
	ZRM-domein Huisvesting
☐	Cliënt woont in een bij hem passende woning
☐	Cliënt kan blijven wonen in de woning en de woonomgeving
☐	Resultaten op dit ZRM-domein zijn (deels) behaald met de inzet van een vrijwilliger/ervaringsdeskundige
	ZRM-domein Maatschappelijke participatie !!!! In de ZRM heeft dit domein enkel betrekking op vrijetijd
☐	Cliënt heeft een hobby
☐	Cliënt is lid van een reguliere club
☐	Cliënt kan ondanks zijn beperking aan allerlei activiteiten deelnemen
☐	Mijn kind heeft meer contact met andere kinderen
☐	Resultaten op dit ZRM-domein zijn (deels) behaald met de inzet van een vrijwilliger/ervaringsdeskundige
	ZRM-domein Ouderschap
☐	Ouders weten wat er aan de hand is met hun kind en weten hoe te handelen
☐	Cliënt weet de juiste hulp op de juiste plek te vragen
☐	Ouders hebben meer tijd voor zichzelf en voor de andere kinderen
☐	Ouders hebben hulp uit het netwerk bij de opvoeding van het kind
☐	Er is een betere omgeving voor het kind om in op te groeien
☐	Omgeving van het kind is veilig(er)
☐	Relatie tussen ouder(s) en kind is verbeterd
☐	Uithuisplaatsing is voorkomen
☐	Kennis en vaardigheden van ouders op het gebied van opvoeding zijn verbeterd
☐	Resultaten op dit ZRM-domein zijn (deels) behaald met de inzet van een vrijwilliger/ervaringsdeskundige
	ZRM-domein Sociaal netwerk
☐	Client heeft zijn sociaal netwerk vergroot
☐	Client heeft een sterker sociaal netwerk om zich heen
☐	Cliënt is in staat om contact op te bouwen en te onderhouden
☐	De relatie met burens is verbeterd
☐	Cliënt kan met behulp van zijn netwerk op eigen kracht verder
☐	Resultaten op dit ZRM-domein zijn (deels) behaald met de inzet van een vrijwilliger/ervaringsdeskundige

Bijlage B: Vragenlijst voor de consulent

2. Verzoek om de volgende vragen te beantwoorden

- Wat was de oorspronkelijke hulpvraag(vragen)?
- Is door inzet van MEE zwaardere zorg voorkomen?
Zo ja, welk vorm(en) van zorg is/zijn dan voorkomen? Bijvoorbeeld:
Begeleiding groep, begeleiding individueel, logeren, behandeling, WLZ
behandeling, beschermd wonen of verpleging?
Hoeveel uren/dagdelen zijn voorkomen? Als het moeilijk is om deze vraag
te beantwoorden, geef dan een inschatting van de minimale en maximale
marge.
- Is door de inzet van MEE een maatwerkvoorziening voorkomen? Is dat
aantoonbaar of schatten wij dat redelijkerwijs zo in?
- Is door de inzet van MEE zwaardere zorg en/of een maatwerkvoorziening
uitgesteld? Hoe lang bedraagt het uitstel dan? Als het moeilijk is om deze
vraag te beantwoorden, geef dan een inschatting van de minimale en
maximale marge.
- Is door de ondersteuning van MEE de omvang van een reeds toegekende
maatwerkvoorziening verkleind/verminderd? Hoeveel minder dan? Als het
moeilijk is om deze vraag te beantwoorden, geef dan wederom een
inschatting van de minimale en maximale marge.
- Zijn er hiernaast nog zaken die van belang zijn om onze resultaten aan de
gemeente inzichtelijk te maken

Bijlage C: Casusvoorbeelden per ZRM-domein

ZRM-domein Algemeen

Cliënt beschikt over vaardigheden waarmee hij zo goed mogelijk kan deelnemen aan het maatschappelijke verkeer. (Denk aan: sociale vaardigheden zijn versterkt, agressieregulatie verbeterd, versterkt in verwerken rouw, cliënt en zijn betrokkenen kunnen omgaan met de beperking en met reacties uit de omgeving.)

Casusvoorbeeld – Versterken sociale vaardigheden Hans

Hans is een alleenstaande, gescheiden man. Zijn zoontje woont bij moeder in Amsterdam. Hans betreft zijn zoon in zijn eigen problematiek. Hans is verstandelijk en psychiatrisch beperkt. Hij is psychisch verward, angstig en suïcidaal. Er is risico op een acute crisissituatie. Hans is werkeloos, zit in de ziektewet en er is sprake van financiële onzekerheid, sociaal isolement, een negatief zelfbeeld, weinig vertrouwen en gemis aan sociale contacten. De huisarts vraagt de inzet van MEE vanwege medicatieontrouw en een mislukte aansluiting bij de hulpverlening van Mondriaan. De ouders van Hans zijn op leeftijd en zijn ernstig overvraagd. Zij vragen hoe om te gaan met hun volwassen zoon. MEE start met kortdurende intensieve ondersteuning gericht op het bewust maken dat de verstandelijke beperking een negatieve invloed heeft op hoe Hans zijn functioneren in relatie, opvoeding en functioneren op zijn werk, beleeft. De verstandelijke beperking bleek mede ten grondslag te liggen aan de psychische problematiek. Lotgenotencontact is ingezet via een initiatief van de consulent van MEE in samenwerking met een aantal van zijn cliënten in vergelijkbare situaties. Lotgenotencontacten zijn voor Hans een belangrijke leervoorwaarde gebleken en zijn een belangrijke randvoorwaarde voor het voorkomen van psychische problematiek. Het onderkennen van zijn verstandelijke beperking, zowel door Hans zelf als door zijn omgeving, kan er immers toe leiden dat de psychische problematiek weer de overhand neemt. De ouders zijn door de inzet van MEE versterkt in het omgaan met hun zoon. Ze weten wat er met hun volwassen zoon aan de hand is en weten hoe te handelen. De rust is wedergekeerd. Hans doet geen beroep meer op wekelijkse bezoeken aan de huisarts. De buurtagent hoeft niet meer op verzoek van de ouders in actie te komen en zwaardere zorg is voorkomen.

Casusvoorbeeld – Versterken sociale vaardigheden Sylvia

Sylvia is een zwakbegaafde moeder die op grond van haar beperking regelmatig conflicten veroorzaakt in de familie. Haar dochter Chayenne heeft hier veel last van. MEE heeft Sylvia en Chayenne uitleg gegeven over de beperking van Sylvia en hoe hier mee om te gaan. Er is ingezet op het vergroten van de eigen kracht van Sylvia en het versterken van haar sociale vaardigheden. Tevens is het netwerk (dochter) versterkt in het omgaan met de beperking. Hierdoor is het begrip en draagkracht voor elkaar vergroot. De sociale vaardigheden van moeder zijn verbeterd hetgeen eveneens een positieve invloed heeft op de relatie met haar dochter.

ZRM-domein Dagbesteding (onderwijs)

Jeugdige gaat naar een reguliere school, heeft een onderwijsplek passend bij zijn kwaliteiten en mogelijkheden of zit niet meer langdurig thuis.

Casusvoorbeeld – Onderwijs

Kizzy is een jong kind met een zintuigelijke beperking die opgroeit bij haar alleenstaande moeder Rowena. Door zorgen vanuit school is er een gezinsvoogd ingezet. MEE wordt gevraagd om als onafhankelijke partij mee te kijken en te adviseren t.a.v. de problematiek. MEE heeft samen met de gezinsvoogd het casemanagement gevoerd en Rowena versterkt d.m.v. opvoedingsondersteuning, het leren gebruik maken van haar netwerk en bij het maken van een schoolkeuze voor haar dochter. Door de inzet van MEE weet Rowena hoe ze moet omgaan met de beperking van Kizzy. De relatie tussen beiden is verbeterd. Er is hierdoor ook een betere veiligere leefomgeving ontstaan voor Kizzy om in op te groeien. Het sociaal netwerk van Rowena is vergroot waardoor ze nu ook hulp heeft bij de opvoeding. Rowena heeft geleerd meer tijd voor zichzelf te nemen. Ze is weerbaarder en kan beter met reacties uit de omgeving omgaan. Kizzy volgt inmiddels regulier onderwijs in plaats van speciaal onderwijs.

ZRM-domein Dagbesteding (werk)

Burger heeft betaald werk, heeft betaald werk met ondersteuning, neemt deel aan georganiseerde activiteiten (vrijwilligerswerk) of heeft onbetaald werk (o.a. werk met behoud van uitkering, leerwerk traject, stageplaats).

Praktijkvoorbeeld – Behoud vrijwilligerswerk

Fajah is zwakbegaafd. Ze meldt zich bij MEE voor ondersteuning bij het regelen van praktische zaken m.b.t. o.a. ziektekostenverzekering, Wajong, Wmo, brieven en hulpmiddelen. Fajah krijgt persoonlijke verzorging van haar moeder. MEE heeft Fajah ondersteund met het op orde brengen van haar administratie, het aanvragen van machtigingen bij de zorgverzekering en het zoeken naar aanbieders die gecontracteerd zijn door de zorgverzekering en een aanbod kunnen doen die binnen de vergoedingen vallen voor medisch noodzakelijke behandelingen. Daarnaast heeft MEE ondersteund bij behoud van haar vrijwilligerswerk, o.a. door samen met Fajah voorvallen te bespreken en haar handvatten aan te reiken hoe hiermee om te gaan en door haar te motiveren om ook bij pijnklachten naar het vrijwilligerswerk te gaan. Fajah had bewindvoering. Dit is gestopt. Met ondersteuning van MEE (1 keer in de 6 weken) leert zij nu zelf om haar financiën te beheren. Fajah is in haar eigen kracht vergroot. Ze kan blijven participeren in de samenleving waarmee terugval is voorkomen. Ze leert om zelf haar financiën te beheren. Externe bewindvoering (met eventueel een vergoeding door de gemeente) is voorkomen.

ZRM-domein Financiën

Financiële problemen/schulden zijn voorkomen of opgelost of financiële situatie is stabiel.

Casus voorbeeld – Financiën op orde

Koos is lichamelijk beperkt. Hij is niet in staat om zijn administratie op orde te krijgen en te houden. Dit levert bij hem grote onrust en paniek op. MEE heeft Koos ondersteund bij het op orde krijgen van zijn financiële administratie. Daarbij heeft MEE bij aanvang direct het netwerk betrokken. Daarnaast heeft MEE een aanvraag voor maaltijdvoorziening geregeld zodat Koos voedzame maaltijden krijgt en gezond eet. Koos weet nu waar hij naartoe kan met moeilijke brieven. Hij heeft een verantwoord bestedingsplan en hij kan met behulp van zijn netwerk zijn financiën regelen.

Casusvoorbeeld – Bewindvoering geregeld

De ouders van Jules melden zich bij MEE. Jules heeft autisme en ouders denken dat hij een bewindvoerder nodig heeft. MEE heeft de ouders informatie en advies gegeven. Ouders zijn versterkt in hun wens en in hun mogelijkheden om de bewindvoering voor hun zoon zelf ter hand te nemen. MEE heeft ouders ondersteund bij de aanvraag. Bij vragen en/of twijfels kunnen zij terugvallen op MEE. Bewindvoering door een extern bureau (met eventueel een vergoeding door de gemeente) is hiermee voorkomen.

ZRM-domein Huiselijke relaties

Huiselijke geweld is voorkomen/bestreden (o.a. door verbeteren van relatie met partner, kinderen of ouders).

Casusvoorbeeld – Huiselijk geweld bestreden

Youri is een jong volwassen man met een verstandelijke beperking, ADHD en een chronische ziekte. Er is sprake van agressieregulatie-problematiek en huiselijk geweld. Youri heeft geen dagactiviteiten en leeft in sociaal isolement. Er zijn samenwerkingsproblemen met de hulpverleners die individuele begeleiding bieden. Hierbij speelt ook moeder een rol. Er is sprake van een symbiotisch aandoende relatie tussen moeder en zoon die beklemmend werkt voor Youri. Ouders willen een beschutte woonvorm voor hun zoon. Moeder wil hulp bij de relatie tussen Youri en zijn vader.

Door MEE is ingezet op kortdurende ondersteuning gericht op het versterken van Youri en het gezin in het omgaan met de beperking en met elkaar.

Door de ondersteuning van MEE is de relatie van Youri met zijn familieleden verbeterd. Zijn sociale vaardigheden zijn versterkt. De thuissituatie is aangepast aan de mogelijkheden en beperkingen van de zoon. Hij heeft een betaalde baan met ondersteuning gevonden mede middels ondersteuning van MEE. Er is gekozen voor een begeleid-wonen situatie in plaats van een vorm van beschut wonen. Dit was het resultaat van uitgebreide hulpvraagverduidelijking door MEE. Aanvankelijk wilden ouders vooral een zwaardere vorm van een beschutte 24 uren woonvoorziening. Er is geen huiselijk geweld meer. Het gezin is in staat om agressie te reguleren.

ZRM-domein Huisvesting

Burger kan huisvesting behouden of beschikt over passende huisvesting.

Casusvoorbeeld – Zelfstandig wonen

Ramona is een jong volwassen vrouw met een licht verstandelijke beperking die in wisselende woon- en leefomgevingen is opgegroeid, veelal vanuit crisisachtige situaties. Ze woont ten tijde van aanmelding bij haar moeder. Ramona heeft vragen op het gebied van haar woontoeekomst, studie en financiën, sociale contacten en zelfbeeld. De inzet van MEE is gericht geweest op het ondersteunen bij het maken van keuzes en coaching van moeder en dochter. Hierbij is gebruik gemaakt van het voortdurend uitspreken van het vertrouwen in de eigen kracht en de eigen mogelijkheden van Ramona door MEE. De inzet van MEE heeft voor stabiliteit gezorgd. Ramona woont na een traject van voorbereiding mede met behulp van MEE geheel zelfstandig in een studentenflat en maakt waar nodig gebruik van de steun van moeder en de vriend van moeder. Geheel tegen de verwachtingen in - gezien het turbulente leven, de hulpverleningsgeschiedenis en de aard van de beperking - is Ramona voldoende redzaam om anderen en haar zelf te laten zien dat ze voor zichzelf kan zorgen.

Casusvoorbeeld - Moeder woont zo lang mogelijk thuis

Wies heeft dementie en woont in bij haar dochter en diens echtgenoot.

De zorg is zwaarder geworden vanwege de achteruitgang van Wies.

De familie is overvraagd in het geven van de zorg aan huis en twijfelt aan voortzetting.

Deze overvraging, de administratieve rompslomp van het PGB en de veranderingen in het gemeentelijk beleid, leiden tot verwijzing naar MEE voor ondersteuning, informatie en advies.

MEE heeft ondersteund bij de voorbereiding van het keukentafelgesprek en er is informatie en advies gegeven met betrekking tot de mogelijkheden van een Wlz-traject. Ook is er persoonlijke ondersteuning geboden aan de dochter en schoonzoon van Wies bij het helder krijgen van wensen en behoeften ten aanzien van de opvang van hun (schoon)moeder. Via de Wlz-consulent MEE is de casus ingebracht bij het CIZ. Vervolgens heeft MEE ondersteund bij het vertalen van de Wlz-indicatie naar meest gewenst en passend aanbod (dit laatste betreft cliëntondersteuning binnen de Wlz).

Door de familie te ondersteunen bij het contact met gemeente, zorgkantoor, CIZ en PGB-aanbieders is de familie gesterkt in hun ideaal om Wies zo lang mogelijk thuis op te vangen. Verpleeghuiszorg is voorkomen door samen met de familie een passend antwoord te vinden voor de intensievere zorg binnen de thuissituatie o.a. via uitbreiding van dagactiviteiten. De inzet heeft geen financiële besparing binnen de Wmo opgeleverd. Van maatschappelijk belang is echter dat moeder zo lang mogelijk door het netwerk kan worden opgevangen.

Casusvoorbeeld – Behoud woning door Intermitterende kortdurende inzet

Cor woont in bij zijn zus Annie en haar gezin. Cor draait hier op een fijne manier mee. Overdag bezoekt hij een activiteitencentrum. Het gezin doet een beroep op MEE voor verlenging van het PGB. Ondersteuning van MEE is gewenst vanwege de beperkingen. Annie heeft een Cerebro Vasculair Accident (CVA) gehad en haar man heeft een psychische beperkingen. MEE heeft ondersteund bij de verlenging van het PGB. Door de intermitterende kortdurende inzet van MEE gedurende het jaar kan Cor binnen het gezin van zijn zus Annie blijven wonen. De woonleefsituatie is voor hem ideaal. Binnen het kleinschalige gezinsverband heeft hij zijn eigen plek en doet hij volwaardig mee. De omgeving heeft op een natuurlijke manier een liefdevolle toewijding tot hem. Gezien zijn zware verstandelijke beperking is het alternatief wonen in een woongroep binnen een grote instelling (beschutte woonvorm).

Casusvoorbeeld – Goedkopere woning

Carla is zwakbegaafd. Ze vraagt ondersteuning bij het omgaan met financiën, bij het vinden van nieuwe woonruimte en bij het vinden van ander werk. Met hulp van MEE heeft Carla nu overzicht van haar inkomsten en uitgaven, heeft ze een verantwoord bestedingsplan, kan ze haar eigen geldzaken regelen en weet ze hoe ze het contact met schuldeisers moet onderhouden. MEE heeft Carla tot slot ondersteund bij de overstap van een koopwoning naar een goedkope huurwoning.

ZRM-domein Maatschappelijke participatie (=vrije tijd)

Burger kan deelnemen aan maatschappelijk verkeer (denk aan: deelname allerlei activiteiten, lid reguliere club, hobby).

Casusvoorbeeld – Maatschappelijke participatie

Joyce woont samen met haar partner Ron die eveneens verstandelijk beperkt is. Naast een zoon uit een eerdere relatie is er een dochter met een forse ontwikkelingsachterstand. Joyce heeft geen dagactiviteit. Een politie maatregel bemoeilijkt deelname aan het sociaal verkeer. Tevens is er sprake van opvoedingsproblematiek.

Door de betrokken aanbieder bij het gezin werd gedacht aan het aanvragen van een beschikking Individuele begeleiding. Joyce en Ron hadden echter de wens om zo zelfstandig mogelijk te functioneren. Op grond van een uitgebreide hulpvraagverduidelijking schatte MEE in dat er vooralsnog geen individuele begeleiding nodig was.

Door de kortdurende inzet van MEE zijn Joyce en Ron versterkt in de opvoeding van hun dochter. Ze weten wat er aan de hand is met hun dochter en hoe te handelen. Ze hebben hulp uit het netwerk bij de opvoeding van het kind. Voor het kind is er een betere omgeving gerealiseerd om in op te groeien. Joyce is inmiddels lid van een reguliere club en kan ondanks haar beperking aan allerlei activiteiten deelnemen. Joyce heeft optimaal gebruik gemaakt van de uitnodiging van MEE om zelf op zoek te gaan naar vrijwilligerswerk. Dit veronderstelt wel een coaching traject vanuit MEE. Het einddoel – het vinden van vrijwilligerswerk – is belangrijk. Maar nog belangrijker is dat hiermee het proces op gang wordt gebracht dat Joyce gaat geloven in haar eigen kracht en hiervan gebruik gaat maken.

ZRM-domein Ouderschap

Opvoedingsproblemen zijn voorkomen, opgelost of gestabiliseerd.

Casusvoorbeeld – Uithuisplaatsing voorkomen

Rowena is zwakbegaafd en niet in staat de opvoedingstaak van haar 2 kinderen voor haar rekening te nemen. Ze staat ook niet open voor hulp.

MEE heeft outreachend contact gezocht met Rowena om stapje voor stapje haar vertrouwen te winnen. Rowena stond daardoor op een gegeven moment open voor professionele hulp. Samen met Rowena is een maatwerkvoorziening aangevraagd. MEE achtte dit noodzakelijk om uithuisplaatsing van de kinderen te voorkomen. Moeder staat open voor hulp. De maatwerkvoorziening is toegekend en moeder maakt nu gebruik van passende zorg. Reële professionele inschatting is dat uithuisplaatsing van de kinderen is voorkomen.

ZRM-domein Sociaal Netwerk

Burger kan met behulp van zijn netwerk op eigen kracht deelnemen aan het maatschappelijk verkeer.

Casusvoorbeeld – Sociaal netwerk

Marie-José heeft angsten en een verzamelwoede. Zij is overvraagd door de psychische chronische problematiek van haar partner. Ze heeft zelf last van lichamelijke gebreken waaronder reuma. Marie-José leeft in een sociaal isolement, er is een gebrek aan sociale vaardigheden en sprake van een onverwerkt verleden met traumatische ervaringen rondom seksueel geweld. Marie-José heeft last van de vele veranderingen binnen de WOZL. Er is sprake van overvraging bij regie klussen in en rond het huis en bij financieel administratieve zaken. De snelle overvraging hangt samen haar zwakbegaafdheid en autistische kenmerken. De ondersteuning van MEE heeft zich gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid van Marie-José en haar partner. Coaching bij de drang om overmatig spullen te verzamelen. Ondersteuning bij het uitvoeren van klussen in en rond het huis via stimuleren en mee organiseren. Aansturing bij medische controles. Luisterend oor om het verleden te helpen een plek te geven in het leven van Marie-José. Plannen met Marie-José maken om met 2 lotgenoten een knutselclubje bij haar thuis te organiseren. Individuele begeleiding zou een optie kunnen zijn maar de voorliggende ondersteuning vanuit MEE is vooralsnog voldoende om Marie-José in beweging te brengen op die punten waar ze verandering in wilde bereiken. Haar partner lift mee op de ondersteuning van Marie-José. Hijzelf wilt geen ondersteuning. De inzet van MEE heeft geresulteerd in een vooruitgang op alle genoemde punten van inzet.

Bijlage D: Casusvoorbeelden Overige resultaten

Casusvoorbeeld – Regio-overstijgend werken

Jennifer is lichtverstandelijk beperkt en wil verhuizen naar Noord-Limburg. Haar zorgaanbieder werkt niet regio-overstijgend en daarom vraagt Jennifer ondersteuning van MEE bij het organiseren van zorg als ze gaat verhuizen. MEE heeft Jennifer ondersteund in haar keuzeprocess. Uiteindelijk heeft ze ervoor gekozen niet te verhuizen. Het heeft niet direct een resultaat binnen een ZRM-domein opgeleverd maar MEE heeft een lancune bij de zorgaanbieder aangevuld.

Casusvoorbeeld - Vangnetfunctie

Karin is aangemeld voor specialistische behandeling bij Stevig. Hier wordt zij geconfronteerd met een lange wachtlijst. MEE heeft Karin ondersteund bij de aanvraag voor de Wlz-indicatie behandeling. Daarnaast heeft MEE tijdens de wachtlijstperiode bij Stevig regelmatig telefonisch contact met Karin onderhouden (vinger aan de pols) en bemiddeld in de wachtlijst. Dit tot grote geruststelling van haar echtgenoot. MEE heeft gefunctioneerd als vangnet tijdens de wachttijd bij Stevig. Hierdoor is de situatie stabiel kunnen blijven.

Casusvoorbeeld – Bezwaar- en beroepsprocedure voorkomen

Theo is zintuigelijk beperkt en chronisch ziek. Hij wil ondersteuning bij de aanvraag van een vervoersvoorziening. Theo moet regelmatig naar het ziekenhuis vervoerd worden. Zijn partner Beppie neemt dit nu voor haar rekening. Theo wil Beppie ontlasten. Naar inschatting van MEE is de toekenning van een vervoersvoorziening echter weinig kansrijk. MEE heeft dit als onafhankelijke partij besproken met Theo en Beppie. Op grond van de onafhankelijke informatie heeft Theo besloten af te zien van een aanvraag. Hij is op de hoogte van de regels en ondanks dat er niets aan zijn situatie verandert, kan hij zich er nu bij neerleggen en voelt hij zich gehoord. Hij kan met behulp van zijn netwerk verder. Een weinig kansrijke aanvraag voor een maatwerkvoorziening binnen de Wmo is voorkomen met mogelijk een bezwaar- en beroepsprocedure als gevolg.

Bijlage E: Casusvoorbeelden besparingen inclusief berekening

Casus voorbeeld : Voorkomen maatwerkvoorziening Wmo

Rachel is een zwakbegaafde moeder die zich meldt bij MEE met opvoedvragen. Ze worstelt met de opvoeding van haar dochter Lieke bij wie sprake is van een licht verstandelijke beperking. Via gesprekken met Rachel heeft MEE ingezet op het aanreiken van handvatten in de opvoeding, het realiseren van structuur, het opbouwen van een ondersteunend netwerk en psychosociale hulpverlening voor het verwerken van haar eigen verleden waardoor zij zich kan opstellen als moeder voor haar dochter en haar beter kan ondersteunen. Daarnaast heeft MEE ingezet op het motiveren van Rachel om meer aan zichzelf toe te komen o.a. door vrijwilligerswerk. Ook heeft MEE gesprekken gevoerd met Lieke om op de hoogte te zijn van waar zij als dochter tegenaan loopt en haar te leren haar moeder beter te begrijpen. Rachel weet nu wat er aan de hand is met haar dochter en hoe ze met haar beperking om moet gaan. Haar sociale vaardigheden en weerbaarheid zijn vergroot. De relatie tussen haar en haar dochter is verbeterd. Hierdoor is er ook een betere omgeving ontstaan voor Lieke om in op te groeien. Het sociaal netwerk van Rachel is vergroot. Met behulp van dit netwerk kan ze op eigen kracht verder. Rachel komt meer aan zichzelf toe, o.a. doordat ze vrijwilligerswerk is gaan doen. Lieke is een stuk rustiger geworden en levert betere prestaties op school. Ze heeft meer sociale contacten met vriendinnetjes. Professionele inschatting van MEE is dat een indicatie begeleiding individueel matig 4 uur per week is voorkomen voor moeder.

Berekening: Tarief begeleiding individueel matig minus inzet MEE = Netto besparing op jaarbasis = € 5.615

Casus voorbeeld: Voorkomen maatwerkvoorziening jeugdwet

De ouders van Jeffrey vragen ondersteuning bij de herbeoordeling van zijn PGB. Jeffrey is een chronisch zieke puber. Inschatting van MEE was dat het PGB op een minder goede manier was ingezet. Door informatie en advies én de ouders van Jeffrey mee te nemen in hun eigen kracht, hebben ouders uiteindelijk besloten om geen herbeoordeling te doen. MEE heeft het gezin versterkt in de opvoeding van Jeffrey en hen geleerd om te gaan met de beperking en met reacties uit de omgeving. Naar de inschatting van MEE kan het gezin nu geheel zelfstandig vooruit. Er is geen professionele hulpverlening of PGB meer aan de orde.

Berekening: De hoogte van het PGB-bedrag minus de inzet van MEE = Netto besparing op jaarbasis = € 8.014

Casusvoorbeeld: Omzetten Wmo naar Wlz

Cas is een volwassen man met autisme die bij zijn ouders woont. Er zijn veel conflicten tussen hem en zijn ouders. Er is sprake van gedragsproblematiek, zelfmoordideeën en geen passende dagbesteding. Cas beschikt over een forse Wmo indicatie. Op inschatting van MEE is toegewerkt naar een Wlz-indicatie. Deze is ook passend gebleken en inmiddels afgegeven. Daarnaast heeft MEE voorliggend het netwerk van de cliënt in kaart gebracht en betrokken bij de cliënt via sociale netwerkversterking. De ouders van Cas zijn versterkt in het omgaan met hun zoon. Tevens is ingezet op het versterken van de sociale vaardigheden van Cas, op het reguleren van zijn agressie en hij is versterkt in het verwerken van rouw.

Cas beschikt nu over een netwerk. Hierop kan hij terugvallen om escalaties met zijn ouders te voorkomen. Inmiddels neemt hij – met behulp van zijn netwerk - deel aan allerlei activiteiten, zoals een reguliere club. En hij heeft een dagbesteding. Door versterking van zijn sociale vaardigheden en agressieregulatie kan hij beter functioneren. De moeder van Cas weet wat er aan de hand is met haar zoon en weet hoe te handelen. Hierdoor is de relatie met haar zoon verbeterd. Passende zorg en ondersteuning zijn geregeld. Hierbij is zoveel mogelijk ingezet op voorliggende ondersteuning via het versterken van Cas en zijn netwerk. Op grond van de professionele inschatting van MEE is een forse Wmo-indicatie (arrangement zwaar/zwaar) omgezet in een Wlz-indicatie.

Berekening = Wmo arrangement zwaar/zwaar – minus de inzet MEE = Netto besparing op jaarbasis = € 11.485

Casus voorbeeld: Verkleinen maatwerkvoorziening Wmo

De behandelaar van Carl vraagt hulp aan MEE aangezien er sprake is bij Carl van zwakbegaafdheid in combinatie met een psychische beperking. Zijn psychische problemen zetten aan tot agressie. MEE heeft ingezet op agressie regulatie. Daarnaast heeft MEE veel energie gestoken in het intensiveren van de betrokkenheid van het netwerk. Tevens is met Carl gekeken hoe hij zijn activiteiten kan uitbreiden.

In deze situatie dreigde crisis en waren er risico's voor de veiligheid van buurtbewoners. Door de ondersteuning van MEE zijn geweldsincidenten voorkomen. Carl beschikt nu over een netwerk dat hem helpt met o.a. het doornemen van moeilijke brieven en bij het regelen van geldzaken. Hij is nu ook lid van een reguliere club en kan ondanks zijn beperking deelnemen aan allerlei activiteiten.

Gelet op de risico's en de kwetsbaarheid van Carl heeft MEE ingeschat dat aanvullend een maatwerkvoorziening (gespecialiseerde thuis begeleiding) noodzakelijk is. MEE heeft Carl ondersteund bij de aanvraag. Door de voorliggende inzet van MEE was het mogelijk om de maatwerkvoorziening zo passend (klein) mogelijk te houden. De maatwerkvoorziening is aangevraagd en toegekend. Professionele aanneme is dat een arrangement zwaar/zwaar binnen de Wmo verkleind is kunnen worden naar een arrangement matig/matig.

Berekening: Tarief zwaar/zwaar – tarief matig/matig minus de inzet van MEE = Netto besparing op jaarbasis = € 3.035

Casus voorbeeld: Uitstellen maatwerkvoorziening Wmo

Roy is lichtverstandelijk beperkt en heeft een moeilijke jeugd gehad. Het contact met zijn zoontje en ex-partner die in België wonen verloopt problematisch. Er zijn financiële problemen en het lukt Roy niet om lange tijd werk te behouden. Roy kampt met relatieproblemen. Recent is hij opnieuw vader geworden van Jayden. Dit vraagt om andere vaardigheden.

MEE heeft laag frequent (1x per 3 weken) een ondersteuningsbezoek gebracht aan Roy om alle voorkomende wensen en problemen te bespreken. Daarnaast heeft MEE samen met Roy gezocht naar voorliggende voorzieningen in de vorm van behandeling en ondersteuning door het consultatiebureau. MEE heeft de inzet rondom Roy gecoördineerd, zoals consultatiebureau, de re-integratiecoach van de gemeente, zijn vrijwilligerswerk en de jeugdzorgwerker in België inzake zijn eerste kind. Tot slot heeft MEE ondersteund bij de aanvraag en bemiddeld bij de opstart van een tijdelijke Wlz-behandeling vanuit Pergamijn. MEE heeft regelmatig afstemming gehad met Pergamijn om adviezen vanuit de behandeling te vertalen naar de praktijk en Roy in het toepassen hiervan te ondersteunen.

Op dit moment is door de voorliggende inzet een aanvraag voor individuele begeleiding, schuldhulpverlening en bewindvoering niet noodzakelijk. MEE sluit niet uit dat wanneer Jayden groter en ouder wordt, op grond van het beperkte niveau van Roy alsnog een maatwerkvoorziening Gespecialiseerde Thuis Begeleiding noodzakelijk is. Een arrangement matig/matig binnen de Wmo is voorlopig in ieder geval uitgesteld.

Berekening: Tarief matig/matig minus de inzet MEE = Netto besparing op jaarbasis = € 6.480